

๒. ปุริมโกฏิปัญหา ๒๖

พระราชชาตรีถามว่า "พระผู้เป็นเจ้าของข้า ก็ชื่อที่พระผู้เป็นเจ้าของข้าว่าว่า 'เจื่อนตันไม่ปรากฏนั้น,' ขอพระผู้เป็นเจ้าของข้าจงอุปมาให้ข้าพเจ้าฟัง"

พระเถรเจ้าทูลว่า "ขอถวายพระพร เหมือนอย่างว่า บุรุษคนหนึ่ง จะเพาะพืชลงในแผ่นดินลึกนิดหน่อย, หน่อก็จะแตกขึ้นจากพีชนั้นแล้ว ถึงความเจริญงอกงามไปพลูดยี่โดยลำดับแล้วจะผลัดผล, และบุรุษคนนั้น จะถือเอาพืช แม้แต่ผลไม้นั้นไปปลูกอีก, หน่อก็จะแตกขึ้น แม้จากพีชนั้นแล้ว ถึงความเจริญงอกงามไปพลูดยี่โดยลำดับแล้วจะผลัดผล, เมื่อเป็นดั่งนั้น ที่สุดของความสืบต่ออันนี้มีหรือไม่?"

จ. "ไม่มีซี พระผู้เป็นเจ้าของข้า."

ถ. "ข้อนั้นฉันใด, เจื่อนตันของกาลไกล ก็ไม่ปรากฏฉันนั้น."

จ. "ขอพระผู้เป็นเจ้าของข้าจงอุปมาให้ยิ่งขึ้นอีก."

ถ. "เหมือนอย่างว่า ฟองไก่อมาจากแม่ไก่ แม่ไก่อก็มาจากฟองไข่ ฟองไข่ก็มาจากแม่ไก่อนั้นอีก, เมื่อเป็นดั่งนี้ ที่สุดของความสืบต่ออันนี้มีหรือไม่?"

จ. "ไม่มีซี พระผู้เป็นเจ้าของข้า."

ถ. "ข้อนั้นฉันใด, จักรทั้งหลาย (คือ ตา หู จมูก ลิ้น กาย ใจ) ที่พระผู้มีพระภาคเจ้าตรัสแล้วเหล่านี้ ก็เหมือนฉันนั้น, (คือ) อาศัยตาจากรูป เกิดจักขุ

จ. "ขอพระผู้เป็นเจ้าของข้าจงอุปมาให้ข้าพเจ้าฟังอีก."

พระเถรเจ้า เขียนรูปจักรลงที่พื้นแล้ว ทูลถามพระเจ้ามิลินทิวว่า "ขอถวายพระพร ที่สุดของจักรนี้มีหรือไม่?"

จ. "ไม่มีซี พระผู้เป็นเจ้าของข้า."

ถ. "ข้อนั้นฉันใด, จักรทั้งหลาย (คือ ตา หู จมูก ลิ้น กาย ใจ) ที่พระผู้มีพระภาคเจ้าตรัสแล้วเหล่านี้ ก็เหมือนฉันนั้น, (คือ) อาศัยตาจากรูป เกิดจักขุวิญญาณขึ้น, อาศัยหูกับเสียง เกิดโสตวิญญาณขึ้น, อาศัยจมูกกับกลิ่น เกิดฆานวิญญาณขึ้น, อาศัยลิ้นกับรสเกิดชิวหาวิญญาณขึ้น, อาศัยกายกับโณภูฐัพพะ เกิดกายวิญญาณขึ้น, อาศัยใจกับธรรม เกิดมโนวิญญาณขึ้น, ความประชุมแห่งธรรมทั้งหลายสามประการ ๆ ชื่อผัสสะ, ผัสสะเป็นปัจจัยให้เกิดเวทนา, เวทนาเป็นปัจจัยให้เกิดตัณหา, ตัณหาเป็นปัจจัยให้เกิดอุปาทาน, อุปาทานเป็นปัจจัยให้เกิดกรรมล ตา หู จมูก ลิ้น กาย ใจ ย่อมเกิดขึ้นแต่กรรม

นั่นอีก, ก็เมื่อเป็นดังนี้ ที่สุดของความสับสนต่ออันนี้ มีหรือไม่ว่า ?"

จ. "ไม่มีสิ พระผู้เป็นเจ้าของเจ้า."

ค. "ขอถวายพระพร ข้าพเจ้านั้นได้, เจริญต้นของกาลไกลก็ไม่ปรากฏอัน
นั้น."

จ. "พระผู้เป็นเจ้าของเจ้าช่างฉลาดจริง ๆ."